

El derecho del niño al respeto

Autor: Korczak, Janusz

Títol: *El derecho del niño al respeto*

Edita: Trillas, México, 1993.

Korczak, metge, pedagog, escriptor, comunicador... és un autor emblemàtic i representatiu dels corrents renovadors de la pedagogia a Polònia, que va viure entre el 1878 i el 1942. La seva obra és un bon exemple dels avenços que es van produir en el treball amb la infància a l'Europa de principis del segle XX.

Si haguéssim d'escollir el llibre on Janusz Korczak exposa de forma més extensa el seu pensament pedagògic, caldria triar *Com estimar l'infant*, que segurament és, per altra banda, l'obra més coneguda (les edicions més recents són de 1999 per l'editorial Eumo de Vic, en llengua catalana, i de 1998 per l'editorial Trillas de Mèxic, en llengua castellana).

Ara bé, si es vol llegir l'obra que representa millor els trets essencials tant de la seva vida com del seu pensament pedagògic cal triar *El derecho del niño al respeto*.

Cal dir que Korczak és un autor prolífic, amb un ampli ventall de registres literaris: assaig pedagògic, obra de divulgació, escriptor de contes infantils, etc. Moltes de les seves obres eren breus (amb alguna excepció, com és el cas de *Com estimar l'infant*), la qual cosa fa que en les actuals reedicions s'agrupin sota un mateix títol dos o tres textos.

Des del nostre punt de vista, és precisament la selecció que es presenta en aquesta edició de *El derecho del niño al respeto* el que la fa una obra singular i emblemàtica, a més d'una bona introducció al coneixement de l'autor.

El primer text és pròpiament *El derecho del niño al respeto* (que va ser el preàmbul d'una de les edicions de *Com estimar l'infant*) i és una síntesi fonamental del seu pensament i actitud sobre els drets de la infància. Com ja és sabut, Korczak va fer de la infància (i sobretot dels infants desvalguts) la prioritat de la seva vida. Lluitador pels drets de la infància, és un dels autors centrals a l'hora d'entendre que l'infant ha de ser tractat per la persona que és avui i no per l'adult que serà demà.

Tot i que no va arribar a escriure mai una "Carta de Drets" (mèrit que correspon a Eglantyne Jebb, per l'impuls que van donar a la creació d'un marc legal internacional per a la protecció a la infància, com és la Declaració de Ginebra de 1923 (carta fundacional de la Union internationale de Secours aux enfants i la Save the Children Fund, que va ser assumida per la Societat de Nacions l'any 1924), la seva obra és la millor mostra d'una actuació coherent amb una visió de l'infant com a subjecte de dret.

El segon text és *Cuando vuelva a ser niño* i representa clarament la seva faceta com autor d'obres infantils. Tot i que en aquest cas no és pròpiament un conte per

a infants, utilitza l'estructura de conte per a mostrar la dificultat de la vida infantil quan un adult es desperta un dia tot descobrint que s'ha convertit novament en infant. El text és un interessant exercici empàtic que fa palesa la percepció que tenen els infants del tracte que reben per part dels adults.

Finalment, trobem el *Diario del Ghetto*, que és la crònica dels anys dins del gueto de Varsòvia. Korczak havia fundat uns anys abans la Casa de l'Orfe, un orfenat per a infants jueus que sintetitzava les línies progressistes del seu temps en educació (des de la participació real dels infants en la vida quotidiana i l'ús de metodologies actives, fins a la preocupació per l'estructura arquitectònica d'un edifici pensat per viure infants que s'estaven educant). Com tothom sap, els nazis van iniciar una tasca d'extermini del poble jueu (que, inicialment, era de *desplaçament*), que incloïa entre altres mesures, el seu agrupament en *guetos*. Aquesta voluntat exterminadora va concretar-se el gener de l'any 1942 a la reunió de Wannsee, on va decidir-se la *solució final*, això és, la sistematització d'una maquinària perfecta que oscil·lava al voltant dels camps d'extermini i que havia d'acabar amb el problema jueu.

Korczak va portar fins a les últimes conseqüències tant la seva condició de jueu com el compromís amb la infància, de manera que l'agost de 1942 va ser deportat al camp d'extermini de Treblinka,

juntament amb els 200 infants del seu orfenat, als quals no va voler abandonar.

Aquestes tres dimensions que hem indicat, l'home culte, intel·lectual, preocupat per la qualitat de vida de la infància; el literat i divulgador que tan escrivia per als infants com per als adults o dirigia un diari infantil o un programa de ràdio; i, finalment, l'home moral, compromès i conseqüent, víctima d'una de les majors tragèdies de la història de la humanitat, podeu trobar-les en aquest llibre.

Tot i ser un autor internacionalment reconegut (cal destacar que és un heroi nacional a Polònia i també per al poble jueu, per la qual cosa podeu trobar una amplíssima quantitat de referències en un bon nombre d'idiomes), al nostre país és força desconegut o, si més no, molt menys conegut que altres personatges de la pedagogia. El seu nom no acostuma a aparèixer en els manuals ni recopilacions i hi ha molt poques obres de referència tant en llengua castellana com catalana.

Entre les obres més recents, és interessant consultar l'estudi biogràfic elaborat per l'Antoni Tort i que serveix d'introducció a la versió catalana de *Com estimar l'infant* que abans hem comentat; en llengua castellana es pot trobar el llibre de Rubén Naranjo, *Janusz Korczak, maestro de la humanidad*, publicat el 2001 a Buenos Aires per Novedades Editoriales.

Finalment, tot i que és de més difícil accés, és just indicar que hi ha una tesi doctoral inèdita de la senyora Amparo Marco Cardo, que es va presentar a la Facultat de Filosofia i Ciències de l'Educació de la Universitat de València, l'any 1991, que porta per títol *Janusz Korczak. Vida y pensamiento pedagógico*, i que és un dels pocs estudis acadèmics que hem pogut trobar a l'Estat espanyol.

Esperem que aquestes breus anotacions sobre *El derecho del niño al respeto* i la vida de Janusk Korczak us animin a aprofundir en un personatge que, malgrat els anys passats des de la seva mort i l'oblit a què ha estat sotmès en el nostre país, és de plena actualitat, tant per les seves idees com pel que van ser les seves realitzacions pedagògiques.

Jesús Vilar